Sayı:458

ŞEHZADELER GİBİ

Üç kıtada ihtilal kıvılcımları saçan dergi

LİVA EL-İSLAM

Bir dergi düşünün, Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra piyasaya çıkıp dünyalar ve savaşlar ötesi bir etkiye sahip olsun.

Bir dergi düşünün, hepi topu birkaç bin tirajıyla devrin süper gücü olan bir otoritenin hesaplarını alt üst etsin.

Bir dergi düşünün, Fas'tan Hindistan'a, Rusya'dan Filistin'e, İrlanda'dan Mısır'a kadar dünyanın dört bir yanına ateş topu gibi düşsün.

Bir dergi düşünün, en ehil askeri taktik-stratejileri, en derin siyasi analizleri, en etkili ekonomik önerileri, en doğru dini bilgileri sadece 8 sayfaya sığdırabilsin.

Bir dergi düşünün, künyesinde *"İşte bu İslam milleti bir tek millet olarak sizin milletinizdir"* Ayet-i Kerime'si bulunsun.

Bir dergi düşünün, yenilgiyi kabul etsin ve fakat asla kabullenmesin.

Bir dergi düşünün, rövanş için yanıp tutuşsun.

Bir dergi düşünün, Müslümanların ve mazlumların esenliği için İttihad-ı İslam'dan başka derdi olmasın. Son yüzyılın en soylu girişimlerinden birine tanıklık etmek istiyorsanız, sizi Liva el-İslam'la tanışmaya davet ediyorum.

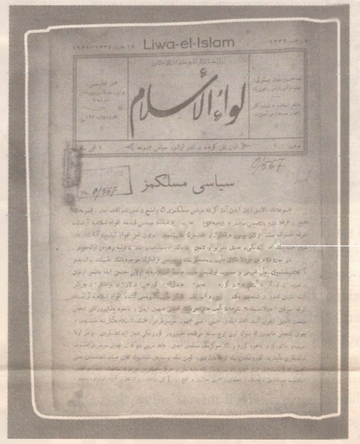

İlk sayının kapağı. Başyazı: "Siyasi Mesleğimiz"

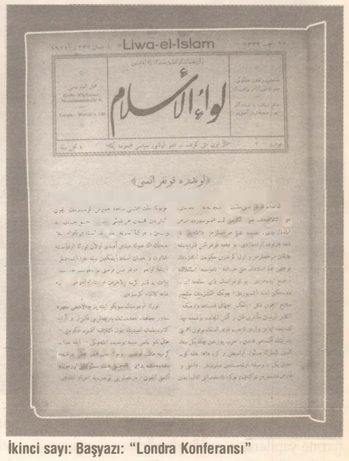

İkinci sayı: Başyazı: "Londra Konferansı"

"İstanbul'un işgali bahanesiyle 16 Mart 1920 günü İngilizler tarafından alçakça şehit edilen Onuncu Fırka efradından Gemerekli Kadir oğlu Ömer Osman", "Aynı günde şehit edilen Zileli İbiş oğlu Abdülkadir"

'İttihatçılar kaçtılar' mı demiştiniz?

En meşhur Türk yalanlarından biridir: *İttihatçılar Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kaçtılar!* Lise kitaplarında daha 'usturuplu' verilen bu bilgi, lisans eğitimi sırasında da, medya bombardımanında da, kahvehane muhabbetlerinde de kendine sıkça yer bulur. Resmi tarihten şikâyet edip hala resmi tarih bilgilerine biat ediyorsanız, yazının kalanını okumamanızı tavsiye ederim.

'İttihatçılar' cephesinde Savaş'ın ardından neler olup bitmiş, bir bakalım.

Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından hemen sonra, eski İttihat ve Terakki mensuplarının yeni eylem planına göre Talat ve Cemal Paşalar Berlin'de 'harekât merkezi' kuracak, Enver Paşa ise Kafkasya'ya geçerek yeni ihtilal kıvılcımlarına ortam hazırlayacaktı.

İlkin 'Anadolu'nun ve Osmanlı bakiyesi diğer toprakların esenliği' gibi sınırlı bir alana hitap eden eylem planı, kısa sürede geliştirilerek topyekûn antiemperyalist bir hale büründü.

Berlin ve Moskova'da yürütülen müzakerelerden sonra, tüm ihtilal hareketlerinin tek bir çatı altında toplanacağı örgütün protokolü imzalanmış, adı konmuştu: **İslam İhtilal Cemiyetleri İttihadı**.

Teşkilatın yapısı Enver Paşa tarafından şu ilke ile belirlenmişti: *"Merkezden yayılan yeni bir örgüt oluşturmak yerine, mücadele edilmesi düşünülen ülkelerdeki mevcut teşkilatlar tek çatı altında toplanmalı ve bunlar silahlı mücadele anlayışı etrafında bir araya getirilmelidir."*

Yani, İslam İhtilal Cemiyetleri İttihadı, Fas'tan Hindistan'a kadar uzanan hatta yer alan tüm direniş gruplarıyla irtibata geçecekti. Örgütün üç bağımsız merkezi olarak **Anadolu**, **Kaşgar** ve **Afganistan** belirlenmişti. Bunlara ilaveten, **Bakü**, **Berlin**, **Mısır**, **Arabistan** ve **İran** gibi bölgeler de yoğun faaliyet gösterilecek alanlar arasında sayılmıştı. Anadolu'daki merkez ise **Trabzon** olarak tespit edilmişti.

Silahlı mücadele için gereken altyapı hazırlandıktan sonra, geriye, en az silahlı mücadele kadar önemli sayılan propaganda faaliyetlerini yürütecek bir yayın organı kalmıştı.

Böylece Liva el-İslam, İslam İhtilal Cemiyeti İttihadı'nın sesi olarak yayınlanmaya başladı.

Kadro

Derginin 'Sahib ve Müdür-i Mes'ulü' **İlyas Bragon Bey**'di. Enver Paşa'nın kardeşi **Kamil Bey** ve **Ziya Bey** de derginin yazı işleri kadrosundaydı. 'Elif' mahlasıyla yazılar yazan **Enver Paşa** başta olmak üzere, Traplusgarp direnişinden o zamana kadar büyük bir sadakatle Osmanlı nam ve hesabına faaliyetlerde bulunmuş Lübnanlı **Emir Şekib Arslan**, İtilaf devletlerinin ordularındaki Müslüman askerleri isyan etmeye yönelik faaliyetleriyle bilinen **Şeyh Abdülaziz Çaviş** ve devrin en sıkı casuslarından **Hacı Sami Bey** de derginin önemli isimlerindendi. Neredeyse bütün makaleleri mahlasla çıkan dergide, 'elif', 'ayn', 'ha-sin', 'mim-ra' gibi mahlaslar imza olarak yer alıyordu.

Besmele, hamdele ve salveleden sonra

Derginin ilk sayısı hem İslam İhtilal Cemiyetleri İttihadı'nın tüzüğü sayılabilecek hem de Liva el-İslam'ın yayın ilkelerini ifade eden **'Siyasi Mesleğimiz'** başlıklı makaleyle açılıyordu. Milliyetçiliği reddeden yazar, İslam'ın müsaade ettiği milliyetçilik anlayışının sınırlarını çiziyor ve Şark milletleri arasındaki mevcut fitnenin kaynağının fikri kavmiyetçilik olduğunu hatırlatıyordu. Öte yandan

"aşk et şarkı et bomba et patlat beni tanrım bana dokun"

[fatih mutlu ve arkadaşları]
fatihmutlu@ymail.com

particilik fikrinin de zararlarına değinilen makalede, bu fikre büsbütün karşı olunmadığı ancak Müslümanları bağnazlığa sürüklediği ölçüde zararlı hale geldiği belirtiliyordu.

"Dergimizin başlığındaki ayet siyasi mesleğimizi en açık bir surette ifade eder. Derginin hiçbir fırka ile alakası yoktur ve olmayacaktır. Milliyet veya meslek-i siyasi kaydıyla İslam milletleri arasında tefrika husulüne sebeb olan bütün fırkaların ve cemiyetlerin aleyhindedir. Bütün emeli İslam milletleri arasında İslamiyet'in emrettiği birliği teşvik ve temin etmektir.

"Elbette milli, tarihi ve mensub olduğu milletin İslam topluluğuna olan hizmetiyle övünmeyen bir Türk, bir Arnavut, bir Kürt, bir Hintli, bir Gürcü, bir Laz, bir Boşnak, bir Çerkes şayan-ı takdir bir şahsiyet değildir. Bizim reddettiğimiz, milliyet kisvesi altında İslam milletleri arasına bölücülük sokarak düşmanlarımızın caniyane emellerine hizmet eden veya milliyetçiliği şahsi çıkar sağlamak için alet edinen hasebi, nesebi belirsiz serserilerdir.

"İslam memleketlerine tecavüz eden her millet düşmanımızdır. İslamiyet, zuhurundan beri hür ve müstakil yaşamıştır ve istiklalini ebediyen muhafaza edecektir. Biz bu iman ve kanaatteyiz. Aynı iman ve kanaate sahib din kardeşlerimiz için derginizin sayfaları açıktır. Tevfik Cenab-ı Hak'tandır."

İcmal-i Havadis

Mübarek bir çabanın ürünü olan Liva el-İslam'ın en önemli bölümlerinden biri, dünyadan haberlerin derlendiği **'İcmal-i Havadis'** başlıklı bölümdü. Sadece İslam toprakları değil, Avrupa emperyalizminden etkilenen tüm coğrafyalardan haberler sunan bu bölümde, **Mısır** ve **Filistin**'deki durum, **İrlanda**'daki hareketler, **Milli Mücadele** ve **Fas**'taki gelişmeler yakından takip ediliyordu. Bunlarla yetinmeyen Liva el-İslam ekibi, kimi zaman Amerika kıtasından da haberler getirerek tüm okurlarının geniş bir ihtilal penceresinden dünyaya bakmasını istiyordu. Bazen sadece bir cümlelik haberlere yer veren İcmal-i Havadis, böylece İngiltere karşısında mazlumların moral ve motivasyonlarını düzeltecek, umutlarını tazeleyecek ve azimlerini bereketlendirecek en ufak bir haberi bile atlamamış oluyordu.

Sen git de ağabeyin gelsin!

İngiltere merkezli Avrupa emperyalizmini hedef alan Liva el-İslam, Osmanlı ruhuna sahip kimselerce neşrediliyordu. Hal böyle olunca da, Osmanlı geleneğinin bir devamı olacak şekilde, kimi düşmanlar hafif sıklet kabul ediliyor, muhatap dahi alınmayarak sık sık aşağılanıyordu. Bunların başında da Anadolu'ya taarruz eden Yunanistan geliyordu. Nitekim Yunan işgalini İngilizlerden bağımsız düşünmek ancak dar görüşlü kimselerin eylemi olabilirdi. 'Kuklayı değil kuklacıyı vurmak', son Osmanlıların temel prensibiydi. Herkes sıkletini bilsindi.

Taş atana gül ile karşılık

Anadolu'da süren Milli Mücadele, Enver Paşa ve arkadaşları için kilit öneme sahipti. Burada yaşanan ve yaşanacak olan en ufak bir müspet gelişme tüm İslam âleminin moralini düzeltmeye yetebilirdi. Benzer şekilde, onu sekteye uğratacak en ufak bir girişim de bütün ihtilal hareketlerini olumsuz yönde etkileyebilirdi. Enver Paşa ve arkadaşları hakkında Ankara'daki hükümet tarafından verilen tutuklama kararı dahi bu gerçeği değiştiremezdi. İkilik çıkmamalıydı. Milli Mücadele kayıtsız şartsız desteklenmeli, aradaki kimi ihtilaflar Liva el-İslam okuyucusuna sezdirilmemeliydi.

Öyle de oldu. İcmal-i Havadis'te mutlaka kendine yer bulan Milli Mücadele, Yunan işgali ve Ermenilerin durumlarıyla ilgili olarak çoğu zaman başyazıda yer alıyordu. Askeri taktik-stratejilerle Milli Mücadele analiz ediliyor, Ankara hükümetine siyasi girişimler konusunda elle tutulur tavsiyelerde bulunuluyordu. Yunanlılar Anadolu'dan defedilince tüm bir İcmal-i Havadis, bu zaferin dünya çapındaki yankılarını aktaracak şekilde hazırlanacaktı.

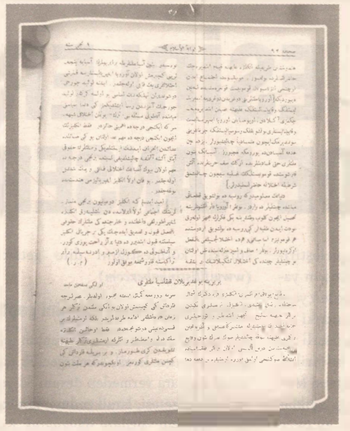

"Birbirine Boğdurulan Kafkasya Milletleri" başlıklı yazı

"Yunan vahşetleri"

İslami hassasiyetler

Liva el-İslam siyasi bir dergiydi. Ancak İslami hassasiyetleri hiçbir zaman ihmal etmiyordu. Yeri geldiğinde Rusya Müslümanlarının ihtiyaçlarına binaen, İngiliz egemenliğindeki Mekke'de haccın hükmüne dair bir fetva yayınlanıyor, Berlin'de tertip edilen bayram namazının ilanına yer veriliyor, sadakayı fıtr miktarı not ediliyor; derginin son sayısı hilafet meselesine ayrılıyordu.

'Yasaklı yayın!'

Fas'tan Hindistan'a kadar bütün İslam coğrafyasına gönderilen Liva el-İslam, Avrupalı devletlerin tahminlerinin ötesinde bir güce erişmişti. Derginin Mısır'da 50 bin adet dağıtıldığı İngiliz istihbarat kayıtlarına düşülmüştü. Oysa Liva el-İslam'ın hiçbir zaman bu kadar büyük bir baskıya ulaşmadığı biliniyordu. Bu da Mısır'da bulunan Cemiyet üyelerinin dergiyi gizlice çoğalttıklarına işaretti. Liva el-İslam'ın son sayısında yayınlanan bir ilansa, derginin İngiltere cephesinde ne denli büyük bir tahribata yol açtığını kanıtlıyordu. İngilizler, Liva el-İslam'ın Filistin'e sokulmasını yasaklamış; dergi her kimin elinde görülürse ona 6 ay hapis ve 200 lira para cezası hükmedileceğini duyurmuştu.

23 aylık bir dönemde toplam 36 sayı yayınlanan Liva el-İslam'ın bütün sayılarından birer nüsha bugün İstanbul'da Atatürk Kitaplığı'nda bulunmaktadır.

Liva el-İslam'ın günümüz Türkçesine tercüme edilmiş sayılarını da barındıran şahane bir çalışma için: Enver Paşa'nın Sürgünü / İslam İhtilal Cemiyetleri İttihadı ve Liva el-İslam Dergisi, Selçuk Gürsoy, Salyangoz Yayınları.

Rus Müslümanlarının ihtiyaçlarına binaen çıkarılan 'Mekke-i Mükerreme İngiliz işgali altındayken Haccın farziyetine dair' fetva.

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ